

УДК 7.05:687.016

ОРНАМЕНТАЛЬНЕ ПИСЬМО БУКОВИНСЬКИХ РУШНИКІВ-ПЕРЕМІТОК В ЖІНОЧОМУ ВБРАННІ

ЖАВОРОНКОВА Мирослава

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна
miroslavauniver@gmail.com

Представлено образно-стилістичний аналіз рушників-переміток як елементу традиційного вбрання заміжніх жінок і невід'ємного атрибуту Буковини. Головною ідеєю роботи є відродження та збереження національних традицій засобами відтворення у сучасних формах моделювання одягу. Представлено результати застосування мотивів рушників-переміток у створенні жіночих головних уборів.

Ключові слова: рушник, перемітка, жіночий одяг, художнє моделювання, головні убори.

ВСТУП

Жожен народ має свої культурні надбання, відзначається своїми культурними особливостями та здійснює свій внесок до світової культури. Саме традиційне мистецтво є багатим джерелом для розуміння різних аспектів як матеріального, так і духовного життя нації. Глибоке і всебічне вивчення традиційної культури дає розуміння сучасних явищ і створює ґрунт для використання етнокультурних традицій у збагаченні сучасних засобів моделювання костюма. Отже, можна наголосити на актуальності розкриття значення орнаментального письма рушників-переміток крізь призму світосприйняття сьогодення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданнями роботи є: простежити історію побутування українських наміток, регіональні особливості їх найменування; розкрити семантику кольорів буковинських рушників-переміток; охарактеризувати своєрідність знаків і символів, які були традиційними для території; визначити можливості використання рушників-переміток як джерела у розробці сучасних доповнень і головних уборів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Проблема орнаментального письма рушників-переміток в українській культурі ґрунтовно не досліджувалася. Окремих аспектів торкалися О. Олійник, Є. Антонова, Л. Бебешко, К. Качур, А. Марусик Ю. Мельничук [1; 4; 5].

На Буковині проблему переміток досліджує М. М. Шкрібляк, голова Чернівецького обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, у колекції якого налічується понад 100 рушників, що неодноразово експонувалися в Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї, в учбово-методичному центрі культури Буковини. Ця колекція послуговувала

джерелом дослідження художніх особливостей наміток для студентів і викладачів кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, яка має важливе значення у процесах популяризації мистецьких народних традицій Буковини та сучасних професійно-художніх практик.

Перемітка – архаїчний вид жіночого головного убору; прямокутне платове вбрання голови; лляна, зрідка конопляна або взагалі прозора (часом підкромалена) тканина завдовжки до 5 м і завширшки до 50 см. Вона була невід’ємним елементом традиційного вбрання буковинських жінок. Буковинські намітки чітко підпорядковані і гармонійно узгоджені з усією художньо-образною системою народного строю. Їх орнамент і колорит, способи оздоблення та манера пов’язування завжди становили єдине ціле з рештою компонентів одягу. Не випадково на Буковині в головних уборах зберігся тканий орнамент, адже тут ним декорували й інші одягові вироби – горботки, обгортки, запаски, крайки, тайстри.

З досліджених переміток з колекції М. М. Шкрібляка (рис. 1) видно, що в орнаменті переважав білий колір, що є, на наш погляд, домінантою порівняно з іншими етнічними територіями. Аналізуючи орнаментальне письмо буковинських наміток, ми спостерігаємо велику перевагу геометричного та рослинного орнаменту над зооморфним чи антропоморфним. Такі рушники виготовлялись особливою технікою бурунчукового ткацтва, яку сучасному майстру повторити неможливо. Кожен символ відображає певну ідею і найглибші знання наших пращурів [1].

Рис. 1. Рушники-перемітки:

- а) Буковина, родина Іванчуків, 1913 рік (Bukovyna peremityky);
- б) родина Сірецьких, 2019 рік (міжнародний фестиваль у Вижниці);
- в) колекція жіночих головних уборів, на основі етнографічного матеріалу рушників-наміток, 2017 рік (автор: Наталія Єйсмонт, керівник: М. Жаворонкова)

Досліджуючи орнаментальне письмо переміток на Буковині, ми можемо представити певні результати застосування цих творів декоративного мистецтва у моделюванні сучасного одягу. Студентами кафедри декоративно-

прикладного мистецтва Чернівецького університету реалізовано завдання використання мотивів наміток у створенні сучасної колекції жіночих головних уборів. Орнаментальне зонування виконано у техніці ручної вишивки та розміщено на кашеміровому полотні (рис.1, в).

ВИСНОВКИ

Завдяки дослідженню виявлено, що буковинський рушник-перемітка своїми художніми особливостями формувався на основі традиції у тісному взаємозв'язку із обереговою та знаковою функцією. Проблема збереження та відтворення композицій переміток, ґрунтовне вивчення їх орнаментальних тенденцій та призначення залишаються актуальними і надалі. Сьогодні намітка, яка століттями слугувала моделлю людського світосприйняття, світогляду, стала виразним доповненням до жіночого вбрання. Залучення автентичних мотивів та поєднання їх із сучасними матеріалами сприятиме збереженню та розвитку унікальних художніх традицій Буковини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Є. І. *На весілля з рушниками (традиції і сучасність)*. Донецьк : Донбас, 2011. 144 с.
2. Кулинич-Стахурська О. *Мистецтво української вишивки*. Львів, 2007–264 с.
3. Кульчицька А. *Орнамент трипільської культури і українська вишивка ХХ ст.* Львів, 1995. 72 с.
4. Марусик А. *Буковинське вишиття і ткацтво. Знаки-символи*: [книга-альбом]. Київ – Чернівці, 2011. – 80 с.
5. Мельничук Ю. Семантика українських вишитих рушників. Семантика чисел // *Народне мистецтво*. 2005. № 1-2. С. 59-65.
6. Стельмащук Г. Г. *Українське народне вбрання*. Львів: Априорі, 2013. 256 с.
7. Шкрібляк М. М. Міфо-поетичне мислення та космологічні мотиви в гуцульській низинці URL: <http://www.newacropolis.org.ua>.

ZHAVORONKOVA M.

ORNAMENTAL LETTER BUKOVYNSKY TOWELS IN WOMEN'S DRESS

The figuratively stylistic analysis of towels-changes is presented as an element of the traditional selection of female women and not much to the attribute of Bukovyna. The head idea of the robot is to revive and preserve national traditions by means of creating modern forms of modeling. The article presents the results of storing the motives of the towels-changes in the headgear of the female headgear.

Keywords: towel, peremetka, women's clothing, artistic modeling, headwear.